

نگاهی به سایر خدمات حسابرسان

منصور شمس احمدی (حسابدار رسمی)

خدمات اعتباربخشی

برخی از مهم‌ترین خدمات اعتباربخشی شامل موارد زیر است:

روش‌های توافقی

با اجرای روش‌های توافقی، حسابرسان در گزارش خود که دارای انتشار محدود است، بدون اظهار نظر حرفه‌ای نسبت به صورت‌های مالی یا اجزای آن، یافته‌های خود را در زمینه‌ی مواردی که با صاحب‌کار توافق شده اعلام می‌کنند. ارائه‌ی این خدمات می‌تواند بخشی از نیازهای صاحب‌کاران را بدون حسابرسی پاسخ‌گو باشد. مثلاً ممکن است از حسابرس درخواست شود که نسبت به شمارش موجودی کالا در یک مقطع زمانی و مطابقت آن با دفاتر و کاردکس موجودی‌ها گزارش صادر کنند. در این صورت، حدود خدمات با انعقاد قرارداد مشخص شده و حسابرسان بدون آن که نسبت به موجودی کالا اظهار نظر کنند با اجرای روش‌های توافقی یافته‌های خود را در رابطه با شمارش موجودی‌ها و مطابقت با دفاتر، طی گزارشی که شکل آن نیز مشخص شده است ارائه می‌کنند.

به طور کلی هر جا که ادعایی مطرح می‌شود و آن ادعا قابل اندازه‌گیری باشد حسابرسان می‌توانند نسبت به قابل‌اتکا بودن و مربوط بودن آن ادعا اظهار نظر کنند. گاه این ادعا قابل مقایسه با معیارهای از پیش تعیین شده است (مانند ادعای مدیریت نسبت به ارائه‌ی صورت‌های مالی طبق استانداردهای حسابداری) در این صورت حسابرسان نسبت به انطباق آن ادعا، با ضوابط از پیش تعیین شده اظهار نظر می‌کنند، اما گاه برای ادعاهای مطرح شده از قبل ضوابطی تعیین نشده است و یا اصولاً تهیه‌ی ضوابط امکان‌پذیر نیست (مانند رضایت مشتریان) در این صورت حسابرسان گزارشی در رابطه با قابل‌اتکا و مربوط بودن آن ادعا صادر می‌کنند. سایر خدمات حسابرسان به غیر از حسابرسی و بررسی اجمالی به سه گروه زیر تقسیم می‌شوند.

۱- خدمات حسابداری و مشاوره

۲- خدمات اعتباربخشی Attestation engagements

۳- خدمات اطمینان‌بخشی Assurance services

خدمات حسابداری و مشاوره شامل خدمات حسابداری، اصلاح حساب، طراحی سیستم‌های مالی و سایر خدمات مشاوره‌ی مالی و مالیاتی است. این خدمات کم‌وبیش توسط حسابرسان در کشور ما ارائه می‌شود و البته می‌تواند دامنه‌ی آن با توجه به نیاز شرکت‌ها گسترش یابد.

اعتبار بخشی نسبت به رعایت مفاد قراردادها

گاه استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی نیاز دارند نسبت به رعایت مفاد قراردادها اطمینان حاصل کنند. مثال بارز این مورد، نیاز بانکها و مؤسسات اعتباری است. ضروری است بانکها اولاً قبل از اعطای وام مطمئن شوند که وام‌گیرنده قادر به بازپرداخت اصل و سود تسهیلات بوده و پس از اعطای وام نیز اطمینان حاصل کنند که تسهیلات دریافت‌شده طبق قرارداد وام و در موارد مشخص شده مصرف شده است. قراردادهای وام ممکن است محدودیت‌هایی را نیز برای وام‌گیرنده از جمله محدود کردن تقسیم سود، بیمه کردن دارایی‌ها، و رعایت برخی نسبت‌های مالی طی مدت قرارداد را نیز در برداشته باشد. حسابرسان در گزارش‌های خود نسبت به رعایت مفاد قراردادها اظهار نظر می‌کنند. ارائه‌ی چنین خدمتی به بانکها اطمینان می‌بخشد که تسهیلات در موارد تعیین‌شده در قرارداد مصرف شده و با رعایت مواردی که در قرارداد مشخص شده است باز پرداخت اصل و سود تضمین شده نیز به نوعی تضمین می‌شود.

گزارش نسبت به کنترل‌های داخلی

حسابرسان در رسیدگی به صورت‌های مالی کنترل‌های داخلی را به منظور تعیین حدود آزمون‌های محتوا و اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی ارزیابی می‌کنند، اما این اظهار نظر طراحی و اثر بخشی کنترل‌های داخلی را در بر نمی‌گیرد. به دلیل اهمیت موضوع، گاه سهام‌داران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی می‌خواهند مطمئن شوند که کنترل‌های داخلی به طور مناسب طراحی شده و به نحو مؤثر اجرا می‌شوند. در این خصوص ابتدا مدیریت طی گزارشی ادعای خود در رابطه با طراحی و اجرای کنترل‌های داخلی بر مبنایی از پیش تعیین‌شده مانند مدل یکپارچه (COSO) را مطرح کرده و حسابرسان با رسیدگی‌های خود که بسیار وسیع‌تر از ارزیابی کنترل‌های داخلی در حسابرسی صورت‌های مالی است، نسبت به این ادعا اظهار نظر می‌کنند. این ادعا و اظهار نظر حسابرسان نسبت به آن در مجمع عمومی صاحبان سهام که نسبت به صورت‌های مالی تصمیم‌گیری می‌شود قرائت می‌گردد.

خدمات اطمینان بخشی

همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شده، گاه ضوابط از پیش تعیین شده‌ای به منظور مطابقت ادعای مطرح‌شده با آن وجود ندارد، اما حسابرسان می‌توانند نسبت به قابل‌اتکا و مربوط بودن اطلاعات اظهار نظر کنند. برخی از این خدمات که خدمات اطمینان بخشی نامیده می‌شود به شرح زیر است. گواهی سامانه‌های اینترنتی (Internet website certification (Web Trust) گسترش معاملات الکترونیکی (e-business) موجب

شده است که معامله‌گران به نوعی نسبت به اطلاعات ارائه‌شده در سامانه‌ها (وبسایت‌ها) اطمینان حاصل کنند. حسابرسان با توجه به استقلال و اعتبارشان می‌توانند پاسخ‌گوی این نیاز باشند. بنابراین با رسیدگی‌های خود و صدور گزارشی که در سامانه‌ها درج خواهد شد نسبت به اطلاعات ارائه‌شده در آن سامانه اظهار نظر می‌کنند. در حالی که شاهد هستیم در کشور ما برخی با ارائه‌ی اطلاعات نادرست مانند ادعای ترتیب مسافرت‌های توریستی، پیش‌فروش و ساخت مسکن و یا اعزام دانشجویان به خارج از کشور مرتکب سوءاستفاده‌های بسیاری شده‌اند، ارائه‌ی چنین خدمتی می‌تواند بسیار مفید و مؤثر باشد. حسابرسان در این زمینه، با بررسی مجوزها، سوابق کاری واحد مورد رسیدگی، امکانات موجود و غیره گزارشی نسبت به اطلاعات ارائه شده در سامانه صادر می‌کنند. مراجعه‌کنندگان به سامانه‌ها با ملاحظه‌ی این گزارش نسبت به اطلاعات ارائه‌شده اطمینان پیدا می‌کنند.

شرکت آزمایی (DUE DILIGENCE)

یکی دیگر از خدمات اطمینان بخشی شرکت آزمایی است. حسابرسان با ارائه‌ی گزارش در مورد شرکت‌ها و تحلیل وضعیت و ریسک به سرمایه‌گذاران این امکان را می‌دهند تا شناخت بهتری نسبت به طرف تجاری خود پیدا کنند و بدین ترتیب فرایند سرمایه‌گذاری و مشارکت تسهیل شود.

عضویت در کمیته‌های حسابرسی و حسابرسی داخلی

برون‌سپاری شده

کمیته‌ی حسابرسی و حسابرسی داخلی از اجزای اصلی نظام راهبری شرکتی (حاکمیت شرکتی) است. حسابرسان می‌توانند به عنوان مشاور در کمیته‌های حسابرسی شرکت‌هایی که خود حسابرسی آن را عهده‌دار نمی‌باشند شرکت نموده و در کارایی و اثربخشی آن کمیته‌ها نقش مؤثری ایفا کنند. متأسفانه در کشور ما به حسابرسی داخلی توجه کافی نشده است و شرکت‌ها، به خصوص شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس یا اصلاً فاقد چنین واحدی بوده و یا این که واحد ایجاد شده فاقد کارایی و اثربخشی لازم است. حسابرسان با توجه به تجربیات خود می‌توانند چنین خدمتی را برای شرکتی که خود حسابرس مستقل آن نیستند ارائه نمایند. وجود کمیته‌ی حسابرسی و حسابرسی داخلی مؤثر و کارا محیط مناسب‌تری برای انجام حسابرسی مستقل فراهم کرده و موجب شفافیت اطلاعات خواهد شد.

بررسی رضایت مشتریان، ارزیابی عملکرد، ارزیابی مدیریت سرمایه‌گذاری، بررسی امنیت سیستم‌های اطلاعاتی نیز از جمله سایر خدمات اطمینان بخشی است که حسابرسان قادر خواهند بود با افزایش توانایی‌های علمی و حرفه‌ای خود آن‌ها را به جامعه‌ی استفاده‌کنندگان از اطلاعات ارائه کنند.